

יודישע

ארבייטער-צייטונג

ארגאן פֿון דער סאציאל-דעמאקראטישער פארטיי.

ערשיינט יעדען פרייטאג.

די אדרעסע פֿון דער רעדאקציע
און אדמ ניסטראציע:
Jüdische Arbeiter Zeitung
Kraków,
Ślaskowska 29.
טעלעפאן נומער 824
אויסגעלעגט נומער 8 העל.

אבאנאמענטס-פרייז:
יעהרליך: 4. קראנען.
האלביעהרליך: 2. קראנען.
פיערשטעליעהרליך: 1. קראנע.
פרייז פֿון אבאנענט:
פיר יערער שורה פעמיט אָרער
איהר מלשם 10 העללער.

Kraków, piątek 16 lutego 1906.

נומר 46.

קראקוי, 16 פעברואר 1906.

גענאסען, פערשפייט די "יודישע ארבייטער צייטונג"!

דעמאקראטען און זיי גרויסע חלוקים, דא אבער, אין דעם "היינטיגען" קאמפף איז צווישען אונז און זיי נישט קיין חלוק. דאס וועלכע קען מען זאגן איבער די דעמאקראטען (קאנצענטרירטע). — די נאציאנאל-דעמאקראטען אינטרעסירן הויפטזעכליך אין מורח-נאליציען, אבער מיר מוזען נעמען זיי ארויס-שטעלען און בעקעמפֿען זיי ווי אס שטארקשען, ווייל זיי זענען פֿעלייכט די גרעסטע, די נעפֿעהרליכסטע געגנער פֿון דער וואהל-רעפֿארם. — וואס אנכע-לאנגס דעם קאמפֿלישען צענטרום, וועמעס פֿיהרער זענען הויפטזעכליך נאכט, מוזען מיר זיי איבעראל דעמאסטרירען, ווייל זיי ווילען אין וועלען אין דעם קינסטיגען סאראלעכעס פֿאדערנעמען די שטעלע פֿון די היינטיגע סאנאציעס, אויפֿן צונג האבען זיי איצט ביי דער אנטאציאן און וואהרשיינליך וועלען זיי אויך האבען ביי די וואהלען צוקער-יוסע הבחית, אין הארצען אבער האבען די יעוואיטען פֿול פֿערראשט און שלעכטען ווילען, דעריי שטעלען די לעממע פארטיי ארויס נאך געוויסע פֿאדערונגען: זיי פֿאדערן צב. דעם פֿירורלען וואהלערעכט (ד. ה. אין פֿערזאן ואל קענען האבען עטליכע שטימען) מיר מוזען נעמען דער פֿאדערונג, וועלכע וואלט מאכען די וואהלען ווערער נישט גלייכע, וועלכע שאפט אב איין אייגענעם שטימען, כרי איינצור-פֿיהרען א צווייטע, ענע-ניש ארויסשטעלען. וואס אנכעלאנגט פֿאסאציא-נאלען וואהל-סיסטעם, זענען מיר דערפֿאר נור אין גרויסע שטעט, וועלכע וועלען אויס ווייניגסטענס 3 אבגעארדעטע, אויף דעם פראווינץ אבער וואלט מען מוזען איינצען ווייניגסטענס 3 וואהל-בעצירקען. אוועלכע בע-צירקען וואלטען געווען עהנליך צו די היינטיגע 5 קרייזבעצירקען, וועלכע דער קאנדידאט קען אליין אויף קיין פאל נישט בעוועגן. דעריבער זענען מיר געגנער פֿון פראפארציאנאלען וואהל-סיסטעם אויף דער פראווינץ.

אין דער דיסקוסיאן האבען גענומען אנטהייל גענ. מאליש, לוינסקי, קוקולסקי, דאשינסקי, פעללער, דר. ב. גראס, העקער, סולשעווסקי, מיטלעך און נאך אנדערע.

גענ. דאשינסקי נישט ערקלעהרונגען, ווי אזוי צו פֿירען די אנט-מאציאן אום די וואהל-רעפֿארם, ארומערעדנדיג דעם פראיעקט פֿון די אנט-פֿעמיטען, די וועהלער זאלען מוזען וואוינען אין דעם בעצירק עטליכע יאָהר. ער דערצהעלט, אז ווען מען האט אייגענע פֿיהרש אום געזעץ אין פראנקרייך אין 1850-טען יאָהר האבען 3 מיליאָן ארבייטער אנגעוואדען דורך דעם דאס דעכט צו וועהלען, די ארבייטער מוזען רייזען און ווען ארבייט. דאס געזעץ וואלט אלאז געווען געריכטעט ספעציעל געגען די ארבייטער. דער מאנאט מען זיך ארום פֿאָהרען און וועט נישט אָנווערען קיין וואהל-רעכט, ווייל זיין דירה בלייבט פֿענימזן. די נאציאנאל-דעמאקראטען זאגען, אז זיי האבען נאר נישט געגען דער וואהל-רעפֿארם אבי נאליציע זאל בעקומען מעהר מאנאטען. אי, פֿון וואנען וועט די רעגירונג געהמען? ארט זיי נישט. זאל זי אבערהמען ביי די דייטשען און בעהמען, ווייל זיי ווייסען, אז די דייטשען און די בעהמען וועלען דערצו נישט דערלאזען און וועלען דעריבער ארויס-טרעטען געגען דער וואהל-רעפֿארם. פֿאר אונז איז נישט וויכטיג די צאָהל פֿון די מאנאטען, נאר וועלכע אבגעארדעטע מיר וועלען שיקען אין פארלא-מענט, פֿאר אונז איז וויכטיגער עס וואלען געווענליש ווערען אמת'ע דעמאקראטען דייטשען אדער בעהמען איידער אמת'ע פֿעדראלען און יעוואיטען—פֿאלאקען. נאכהער רעדט ער ארום אונזער בעציהונג צו די רוסהענער און ווי אזוי מען

די האנפערענין פון קראקוי'ער בעצירק פֿון פ. פ. ס. ד.

וונטאן, דעם 4-טען האט שטאטנעפֿירער אין קראקוי די קאנצערענין פֿון קראקוי'ער בעצירק פֿון אונזער פארטיי. די קאנצערענין האט געדויערט דעם גאנצען טאג. עס האבען גענומען אין איהר אנטהייל 50 דעלעגאטען פֿון 12 שטעט: 18 פֿון קראקוי, 10 פֿון מאדנאוו, 3 פֿון סאדנאוו, 2 פֿון ניי-סאדעק, צו איינעם: פֿון חרזאנאוו, שטשאקאוו, יאָוואָש, אשוויעניצ, ביאלע, נאָוויסאָוו, נאָרליץ און יאָסלא, 3 מיטגלידער פֿון דער פארטיי-עקזעקוטיוו, 3 פֿון בעצירקס-קאמיטעט און 3 רעדאקטארען פֿון פארטיי-צייטונגען, אויסער דעם פֿעל געסט פֿון קראקוי און די ארומיגע דערפער.

גענ. דר. דראבנער האט געפֿענט די קאנצערענין. אויף פֿאדערשטערע האט מען אויסגעוועהלט: גענ. דר. קאסעללער (קראקוי) און קוקולסקי (יאָסלאָ) גענ. דאשינסקי בענינסקי די קאנצערענין אין נאָמען פֿון דער פארטיי-עקזעקוטיוו. די בעצירקס אָרגאניזאציאן וועט האבען פֿעל ארבייט. אין דעם קאמפֿ אום דאס אלגעמיינע און גלייכע וואהל-רעכט געמט איצט אַנאנטהייל אויך דאס דאָרף. אונזערע אויסגאבע איז איצט אַנא-אונגעהייער גרויסע. מען רעכענט זיך שוין מיט אינו איבעראל, אפילו אין די העכסטע פֿענסטער. אונזער גורל ליגט אין אונזערע אייגענע הענט. אונזער חוב איז דעריבער אויסוועהלען די בעסטע וועג און אונזער פֿאליטיק קאנצעקווענט דורכפֿיהרען. ווייל פֿאליטיק הייסט: קפיצת הדרך, פֿערקירצען די וועג, אויף וועלכער דער פראלעטאריאט מוז געהן.

גענ. באָבראָוסקי לייגט פֿאַר א בעריכט פֿון דער פארטיי-אָרבייט, אונ-טערצייכענדיג, אז דאס יאָהר איז געווען א יאָהר פֿון א רעוואָלוציאן אין רוס-לאַנד און א קאמפֿ אום דאס אלגעמיינע און גלייכע וואהל-רעכט אין עסטרייך. די בעוועגונג איז דעריבער ווער געוואקסען און מיט איהר די פארטיי-אָרגאניזאציאן און עס זענען אויסגעקומען פֿעל אַרטיגע קאמיטעטען.

אין דער דיסקוסיאן האבען גענומען אנטהייל גענ. מאליש, טאמא-שעווסקי, מיכאנסקי און גענ. סימכע, נאָכהער האט מען די בעריכט פֿון גענ. באָבראָוסקי אָנגענומען צו קענטניס.

גענ. קאסעללער רעפֿערירט איבער אנטאציאן: אין די לעממע עטליכע חדשים האבען מיר פֿעל אויסגעהאן. מיר האבען שוין פֿעל דער-גרייכט, אבער מיר זענען נאך ווייט פֿון ציעל. די רעגירונג האט שוין צו-געזאגט פֿאדערנען דעם סאראלעכעס א פראיעקט פֿון וואהל-רעפֿארם אין דעם זינן פֿון אונזערע פֿאדערונגען. אבער דאס איז נאך ווייניגער ווי א האלבע ארבייט. ווער ווייס וואס דער היינטיגער סאראלעכעס וועט פֿון דעם פראיעקט מאכען. מיר מוזען דעריבער אונזער אנטאציאן פֿיהרען ווייטער מיט דער גאנצער ענערגיע, כדי די אלע רעאקציאנערען און געגנער פֿון דער וואהל-רעפֿארם זאלען וויסען, אז מיר וואכען.

אין דער בעוועגונג אבער זענען מיר נישט אליין. אין דער בעוועגונג געהמען אנטהייל נאך פֿיער פארטייען: די לודאווזעס, דעמאקראטען, נאציא-נאל-דעמאקראטען און צענטרום. די לודאווזעס געהן מיט אונז האנד אין האנד און האטש אין סאָנאמען-פֿראנען זענען דא צווישען אונז, סאצ.

Proszę zawsze **Wyrobu krajowego!**
zadać

Munka oszczędzające, jędrne mydło

z „nosorożcem“ lub „kosą“

z Pierwszej Galicyjskiej Parowej Fabryki mydła i świece

Szymona Munka w Żywcu

(Założonej w roku 1846) Próbki i cenniki darmo.

Wydawnictwa Spółki nakładowej „Książka“.

- ***Blos Wilhelm.** Rewolucya Francuska. Z 2 rycinami. Dwa tomy. (Na cienkim papierze 2 tomy w jednym). Cena 12 koron.
- ***Feldman W.** O Rosyi. Cena 1 korona.
- ***Informator.** Stronnicstwa polityczne w Królestwie Polskiem. Cena 2 korony.

Kalthoff Albert. Światopogląd religijny. (Treść: Przedmowa. Wstęp. — Nieskończoność świata. — Zachowanie siły. — Teorya rozwoju. — Pochodzenie wiary w Boga. — Treść wiary w Boga. — Modlitwa. — Stary i nowy człowiek. — Wiara i wiedza. — Wiara i jednostka. — Wiara i życie. — Prawo dziedziczości. — Prawo przystosowania. — Idealizm. — Ideał i życie. — Ideał jednostki. — Ideał społeczny. — Ideał religijny. — Wspólnota religijna. — Kult religijny. — Biblia. — Nauka religii. — Religijne wychowanie młodzieży. — Symbole religijne. — Religia a klechy. — Rzut oka wstecz). Cena 3 korony 20 halerzy.

***Kasprowicz Jan.** Chrystus. Poemat społeczno-religijny. Cena 3 korony w oprawie.

***Mankowski Mieczysław.** U stóp szubienicy. Urywek ze wspomnień więziennych „proletaryatczyka“. Cena 60 halerzy.

***Marks-Engels-Liebknecht.** Odbudowanie Polski. (Zbiór artykułów o kwestyi polskiej.) Cena 2 korony.

***Narkiewicz-Jodko i Szymon Dyksta.** Polski Socjalizm Utopijny na emigracyi. (Dwie rozprawy). Cena 1 kor. 20 hal.

Orkan Władysław. Herkules nowożytny i inne wesołe rzeczy. (Zbiór nowel). Cena 2 korony.

Orkan Władysław. Ofiara. Fragment w 3 aktach z 1846 r. Cena 1 korona 50 halerzy.

Orkan Władysław. Wina i Kara. Tragedya w 3-ech aktach. Cena 2 kor.

***Płochocki Leon.** Rosyjskie partye polityczne i ich stosunek do sprawy polskiej. (Treść: Przedmowa. — 1881 — 1903. Rosyjskie stronnicstwa polityczne w przededniu wojny. — Stronnicstwa rosyjskie wobec sprawy polskiej. — Dodatki). Cena 3 korony.

***Stepniak S.** Losy nihilisty. Romans. Z przedmową Jerzego Brandesa. Cena 6 koron.

Verhaeren E. Jutrznie. Dramat społeczny. Przekład Maryi Markowskiej. Cena 2 korony.

* * *

***Gierszyński Henryk dr.** Emigracya i Skarb narodowy. Cena 20 halerzy.

***Luśnia Michał.** Jak się narody rządzą? (Wydawnictwo Związku Postępowej Młodzieży Polskiej z funduszu imienia H. Bukowskiego). Cena 60 halerzy.

***Plechanow.** Anarchyzm i socjalizm. Cena 2 koron 60 hal

***Rocznik Związku Postępowej Młodzieży Polskiej.** Rocznik I 1905. Cena 1 korona.

Rops F. Porządek panuje w Warszawie. (Wspaniała heliogravura). Cena 7 koron 50 halerzy.

***Zmowa powszechna przeciw rządowi.** (Wydawnictwo Ludowego Koła Oświaty). Cena 30 hal.

Wydawnictwa, oznaczone gwiazdką (*) nabywać można również na specjalnym cienkim papierze).

Do nabycia we wszystkich księgarniach.

Pod prasą i wkrótce wyjdą.

Jaech G. Historia Międzynarodowego Stowarzyszenia Robotników.

Promus C. Powstanie chrześcijaństwa.

Wasilewski Leon. Rządy konstytucyjne w Zachodniej Europie i Ameryce.

Wydawca odpowiedzialny redaktor nacy G oss.

Verlangen Sie gratis

und franko meinen grossen, reichillustrierten Hauptkatalog mit über 1000 Abbildungen aller Arten Nickel-, Silber- und Golduhren, Marke Roskopf, Hahn, Omega, Schaffhausen, Glashütte, sowie aller Gattungen solider Gold- und Silberwaren zu Oryginal Fabrikpreisen

Nickel Remontoir-Uhr K 3.—
 System Roskopf Patent-Uhr K 4.—
 System Roskopf, schwarz, Stahl Rem.-Uhr K 4.—
 Schweizer Oryginal Syst. Roskopf Patent K 5.—
 Goldin Remont.-Uhr „Luna“-Werk . . K 7.50
 Silber Remont.-Uhr „Gloria“-Werk . . K 7.60
 Silber Remont. Uhr Doppelmantel . . K 11.50
 Silber Panzerk.m.Springring 15 gr.schw. K 2.40
 Russisch Tula Nickel Zylinder Remont.-
 Uhr mit „Luna“-Werk K 9.50
 Kuckuckuhr K 8.50, Weckuhr K 2.90, Küchen-
 uhr K 3.—, Schwarzwälder-Uhr K 2.—.

Für jede Uhr 3 Jahre schriftliche Garantie. — Kein Risiko
 Umtausch gestattet oder Geld retour!

Hanns Konrad

Erste Uhren-Fabrik in Brüx Nr. 315 (Böhmen).

Do

Ameryki!

jako też do innych zamorskich krajów przeprowadza
 najtaniej powszechnie znana firma

B. Karlsberg, Hamburg

Ferdinandstr. 15.

Nim kto szyfkartę kupi, niech porówna
 moje ceny z cenami agentów okrętowych.

Skład Piwa Karwńskiego

Jego Eksc. hr. Larisch-Mönnich'a

Kraków, ul. Poselska 15 — Telefon 431

poleca P. T. Publiczności swoje wysmienite piwa

PIWO ZDROWOTNE
 à la Kulmbachskie
(Granabräu)
 I PIWO CESARSKIE
 à la Pilzneńskie, beczkowe i butelkowe.

jako specjalność

jako specjalność

Wysyłka do domu. — O liczne zamówienia uprzejmie uprasza

Skład Piwa Karwińskiego

Z drukarni Józefa Fischera w Krakowie

אלע בריעף אין קראקויער בעצירקס-קאמיטעט דארף מען שיקען אויף דעם אדרעס פון: שמשעסאן קוראָווסקי, קראקו נראָדוקא 56.

די קאָנפֿערענץ פֿון קראקויער בעצירקס-קאָנפֿערענץ איז אינטערעסאַנט נישט נור ווייל דאס איז אינזער שטאַרקסטער בעצירק, וואו עס קאָנצירט זיך אונזער גאַנצע צענטראַלע פּאַרטיי פרעס און צענטראַלע פּאַרטיי-אינסטיטוט צאָנען, נור ווייל ער נישט אונז אַ בילד פֿון איינזיקייט און האַרמאָניע, וועלכע הערשט און מוז הערשען דאָרט, וואו מען פֿיהרט ווירקליך אַ גרויסע פּאַליטישע אַנימאַציע. אינטערעסאַנט איז זי אויך דערמיט, וואס זי האט זיך בעשעפֿטיגט הויפּטזעכליך מיט דער וואהל-אַנימאַציע. זי נישט אַזוי אַ בילד ווי אַזוי עס וועט אויסזעהן אונזער נעכסטער קאָנפֿערעס. די אַנימאַציע אום דאָס אלגעמינע און גלייכע וואהלרעכט בעשעפֿטיגט איצט און מוז בער-שעפֿטיגען די גאַנצע צייט און ענערגיע פֿון אלע גענאסען. אלעס אנדערש איז אַי ציט אַ נעכטן-זאַכע.

די עיקרים פֿון דער פאליטישער-עקאנאמיע.

1.

די ארבייט און איזור איינמיהילונג.

ענדע.

דאָרט דעם וויסענשאַפֿטליכען צוועק, צו וועלכען די מעגליכע אַרבייט איז איינגעמיהילט אין צוויי קלאַסען, איז עס גאַנץ גלייכנילטיג, אויב דיווע אָדער יענע אַרבייט בעלאגנט צו דיווער אָדער יענער קלאַסע, עס האַנדעלט זיך נור וועגען דעם, פּעסענצושטעלען, אַז נור איין מהייל פֿון דער געזעל-שאַפֿט פּראָדוצירט סחורות, דער אנדערער נישט. און דיוועס בעמען מיר דעם לעזער נישט צו פֿערנעמען.

אום יעצט קלאָרער צו מאַכען זיך דאָס אייבענגעזאגטע דורך אַ ביישפּיל, לאָמיר זיך פֿאַרשטעלען, אַז עס עקזיסטירט אַ שטאַט אייף

עס האָבען אין דער דיסקוסיע גערעדט נאך אייניגע גענאָסען, נאכהער זענען די אנמראַנגען פֿון רעפֿערענט איינשטימיג אָנגענומען געווארען.

נעג. קלעמענטיוויטש רעפֿערירט איבער דער פּאַרטיי-פרעסע: ער רעדט ארום די בערייטונג פֿון דער פּרעסע דאָרט דער פּאַליטישער בעוועגונג אין רוסלע דעם גענאָסען, זיי זאָלען ספּעציעל פֿערשפּרייטען אונזער מעגליכע צייטונג, דעם „נאָפּשוד“, אויסער דעם נישט די פּאַרטיי אַרויס אַ וואָכענבלאַט דאָרט די פּויערים, „פּראָוואָ לודי“, סאָפּולערע בראַשורען און עטליכע נישט פּערזאָנליכע צייטונגען. נעג. מיכלאָוואַהן רוסלע די יודישע גענאָסען, זיי זאָלען פֿערשפּרייטען די „יודישע אַרבייטער צייטונג“.

די קאָנפֿערענץ האט איינשטימיג בעשלאָסען דעם אנמראַנג פֿון נעג. העקער: „די קאָנפֿערענץ פֿון קראקויער בעצירק דריקט אויס איהר פֿרייד, וואס אין לעמבערג וועט אָנפֿאנגען אַרויסצוגעבן אַ מעגליכע סאָציאַל-דע-מאָקראַטישע צייטונג און ווינשט דעם נייעם ארגאן פֿון אונזער פּאַרטיי הצלחה“.

מען האט אויך בעשלאָסען די רעזאָלוציע פֿון רעפֿערענט: „די בער-צירקס-קאָנפֿערענץ רוסלע די גענאָסען, זיי זאָלען ענערגיש פֿערשפּרייטען די פּרעסע און בראַשורען פֿון אונזער פּאַרטיי, ספּעציעל: דעם „נאָפּשוד“, „פּראָוואָ לודי“ און די „יודישע אַרבייטער צייטונג“. עס דארפֿען איבעראל בעשטימט ווערען ספּעציעלע פּאַרטיי-קאלפּאַרטערען“.

אין בעצירקס-קאָמיטעט זענען געוועהלט געווארען: נעג. שמשעסאן קוראָווסקי, פּראָנצישע סולצעווסקי, עמיל האַקער און דר. יוועף דראַבנער פֿון קראקו, יאן באַשציק און יאן שלאָס פֿון פּאָדנור, דר. ע. סימחע פֿון מאַראָוו, רישארד מענדלאָרסקי פֿון ניי-סאנדען און מאַדעאוש טאַקאַרסקי פֿון נאָרליין.

אין דער קאנטראַל-קאמיסיע זענען געוועהלט געווארען: נעג. גוס-טאוויטש און קאזימיער לאַסינסקי פֿון קראקו און היעראָניס סורמאן פֿון פּאָדנור. נאכהער איז די קאָנפֿערענץ געשלאָסען געווארען.

פֿרייטאָג דעם 9-טען ד. מ. האָט זיך דער קאָמיטעט קאָנסטיטואירט ווי פֿאַלגט: נעג. קוראָווסקי, פֿאַרזיטצענדער; נעג. סולצעווסקי, סערטעמער; נעג. באַשציק, סעקרעטער; נעג. דר. דראַבנער, קאַסיר.

אויסרעכענען די טובות, וואס איך האב געהאט דער שטאדט אין אזוי איינציגע בעלי-בחים ביי מיין קאנאָנץ, בין איך נישט אימשטאַנד, און במשכּ האב איך מיך פֿינער צו בעריהמען, נור פֿון איין טיבה מוז איך פֿער-צילען, ווייל עס האט שוין אנגעגריהט גאָר טיעף, גאָר טיעף! און הערט וואָס עס קען זיך מרעפֿען:

אַ יודענע האב איך, זאל זי געוונד אין שטאַרק ווין, איז זי באמת אַ גרויסע חכמה, טאַקע קלוג ווי דער טאָג, עס איז דאך גאָרנישט, אין די אויגען אַריין וועל איך איהר דאס נישט זאָגען; אין די אויגען אַריין ווער שמיסט אויב עמיץ איז דאָ דערביי, בין איך דער מאַנספּערשוין, האַלט זי דאס מויל! איך האב פֿיינט, אַז אַ יודענע געהט אין ספּאָדיק! נור איך מעג איך דאך זאָגען: זי וועט נאך צעהן מאַנספּערשויןען אַריינגאָרען אין אַ זאַק אַריין! אַ שפּאַס מיין טריינע בילא!

שטעה-מיר אזוי, איך און טריינע בילא, אזוי אין געוועלכ; אַ זומער טאָג איז עס געוועזען, לייזען אין שניט-צייט האט זיך נישט געלייזט, מען זעהט נישט קיין פּויער פֿאַר אַ מיליאָן, — שטעה מיר אזוי און קוקען ביידע אין גאָס אַריין, קענען איבער צום קאנאָניקס הויז. פּלוצים האַפט מיך אַן טריינא בילא ביי דער האַנד.

— הערסט דו, — זאגט זי, — משה, ביים קאנאָניק איז נישט שוים! דארט מוהט זיך עפעס.

— וואס איז?

— ערשטענס, — זאגט זי, — זענען די פֿאַרהאַנגען אראבעלעאָט.

זאגט איך: פֿאַר דער זונג!

זאגט זי: ניין, נעכטען איז אויך אַ הייסער טאָג געוועזען און די פֿאַר-האַנגען זענען געוועזען צושפּרייט, מען האט געקענט זעהן, ווי די ריקע נאספאדינע איז אַרומגעגאנגען באַרויס און האט זיך געפאַכעט און געפאַכעט. — און די מענטשער — זאגט זי — זענען פֿערמאַכט.

זאגט איך: פֿאַרין שטויב.

— נעכטען — זאגט זי אבער — איז אַ גרעסערער שטויב געוועזען, און די פֿענסטער זענען געשטאַנען אָפֿען! — הכלל, וואס איז?

האט זי-אבער, מיין טריינע בילא נאך געזעהן, ווי וואס אַ מאל בער-ווייזט זיך די נאספאדינע אויף דער שוועל, האלט אונזער זיך די מוהר, קוקט זיך אום אין אלע זייטען און ווערט צוריק פֿערשוואונדען.

— זי ווארט אַזוי אויף געסט, זאגט איך.

זאגט זי: ניין, עס שטעקט עפּיס דעריינען!

זאגט איך איהר: עס וואס אַ נארישער יודענע פֿאַלט איין! פֿון דעסמוועגען געהט איך צו צו דער מוהר פֿון געוועלכ שטעל מיך אויף דער שוועל, די נאספאדינע בעווייזט זיך, האט איך אראב די כובע, שריי איהר אַריבער „גוט מאַרנען“, פֿערשטעהט זיך אויף פּויליש, איך רעד, האַמט אומגעלערענט, אויסערליש פּויליש, און זי ענטפֿערט מיר נישט אַ ווארט, פֿערשווינדט און פּראַלט צו די מוהר.

מוהט עס מיר שוין אַ פּיק אין האַרץ; טריינע בילא, אפּנים, איז גערעכט!

וויין איז זי במשכּ אַ שטילע, דרך ארץ פֿאַר אַ מאן האט זי, ענטפֿערען וועט זי נישט, נור גערעכט, זעה איך שוין, איז זי.

מוהט מיר שוין באַנג, וואס איך האב איהר געזאגט נארישע יודענע, צו אפּשר שליימליניצע, איך געדענק שוין אליין נישט וואס; נור מילא, וועל דאך מיך נישט געהן פֿערענטפֿערן זיך פֿאַר אַ יודענע, הייב איך מיך אויף און געה אין גאָס אַריין.

אפּשר, קלער איך, גלייבט מען עפּיס אין גאָס.

אין איין ווענט דינגעל איך אַרום דעם קאנאָניקס הויז און דערזעה, אז אויף יענער זייט, ביי דער קיך, שטעהט אַ פֿור. די פֿערד זענען פֿער-שוויצט, ווי פֿון אַ שטאַרקען וועג, שטעהען אונזער דערים און קייען פֿריש היי.

די בעצירקס-קאנצערעניץ לענט פאר די גענאסען צו פיהרען ווייטער א גענייטע אנטאציאן און דאס אלגעמיינע וואהל-רעכט, וועלכער קען אונסערעלשט פערזויקליכט ווערען נאר אונזער דעם מעכטיגן דרוק פון די פאלקסמאסען אויף דעם פארלאמענט. ספעציעל דארף מען בעקעמפן די בעסיהונגען פון די רעאקציאנערען, וועלכע ווילען די וואהל-רעפארם אויס-קרימען איינפיהרערניג דעם זעסאפטיגקייטס-געזעץ. מען דארף ארויס-טרעטען נישט נאר גענען די אפגעשונאסן נאר אויך גענען די, וואס מ'האט אויף זיך צולייב דעמאנאנשע ציעלען א מאסקע פון פריינד און אנהענגער פון דער וואהל-רעפארם, האטש זייערע נאנצע ביוהערניע מעשים זאגען, אז דאס איז פאלש. מיר מוזען דעריבער ווי אס שארפסען קעמפן גענען דעם קאמיולישען צענטרום צוזאמען מיט דעם נלח סמאילאָוויסקי און גענען די נאציאנאל דעמאקראטיען.

גע. דר. דראַבנער רעפערירט איבער אַנאניזאציען. די קאנצע-רעניץ בעט די פארטיי-עקזעקוטיוו, זי זאל אויסארבייטען א פראיעקט, ווי אזוי צו ארגאניזירען סויערים און נישט קוואליפצירטע ארבייטער. די קאנצע-רעניץ דערמאנט די גענאסען די רעזאליציעס פון די פאריגע קאנגרעסען איבער דעם פארטיי-פאראמעק פאר די פארטיי עקזעקוטיוו, וועלכער מאכט אויס 50 העלער יעהרליך. די קאנצערעניץ בעט די פארטיי-עקזעקוטיוו, זי זאל פארלענען דעם געכטען קאנגרעס א גענערעט אַנאניזאציעס סטאטוט פון דער פארטיי וועלכער זאל פאסען צו די בעדערפנישען פון דער פער-שטארקטער בעוועגונג פון אונזער פארטיי און וועלכער זאל זיין צוגעפאסט צו די וואהל-בעצירקען. אין דער דיסקוסיען האבען גענומען אנטהייל גע. מאליש, וועלכער לענט פאר, מען זאל פארלענען אין די דערפער לעזע-צימערן. גע. דר. צעלש, וועלכער רופט די אנטאציאנען אויפן דאָרף, זיי זאלען איבעראל געהען אדרעסען פון די פערטויאונגס מענער און איבער-שיקען דער עקזעקוטיוו.

גע. דאָ שיינאָס קי ראטה, מען זאל מיט די אַנאניזאציעס אויפן דארף ווארען ביזן געכטען קאנגרעס.

גע. נע. ל.ב. פאָדערט, די פארטיי זאל ארויסגעבען בראשורען אין זשאנאן.

גע. מישעל ענטפערט דעם גע. נע. ל.ב. אז די פארטיי האט ארויס-געגעבען אין יודיש דעם אלגעמיינעם פארטיי-פאנאָם און אייניגע בראשורען

דארף צוטהיילען די מאנדאטען צווישען די שטעדט און דערפער. די בע-פלקערונג פון גאליציען דארף מען איינטיילען אין 3 חלקים: פוילישע סויערים, רומענישע סויערים און די שטעדט (יודיש-פוילישע). די בעפול-קערונג פון די שטעדט איז אין גאנצען א פליכטעל פון דער גאנצער בע-פלקערונג, אבער זי צאהלט א דריטעל פאראמקעס און אויסערדעם האלטען די שטעדט אין איין וואקסען אויף די קאסטען פון די דאָרפישע איינוואוינער. לויט דעם יושר אלזא דארפן די אלע דריי קאמענאריען בעקומען צו איין דריטעל מאנדאטען. אזוינאך וועט קיינעם נישט געשעהען קיין עולה. היינט אָבער האבען זיי קוקערניג אויף דער גרויסער צאהל מאנדאטען — 78 — נור עטליכע אמת'ע פערטרעטער. גע. דר. נאָס רעדט וועגען דער אנטא-ציאָן גענען דעם קלעריקאלען צענטרום און ספעציעל וועגען דעם בעריהמ-מען נלח סמאילאָוויסקי.

גע. דר. שאַרר טרעט ארויס שארף גענען די סעפאראטיסטען. מיר האבען א בעשלוס פון ביידע פארטיי-עקזעקוטיווען (עסמייכער און גאלי-ציאנער), אז די סעפאראטיסטישע בעוועגונג איז א רעאקציאנערע און אז זי איז גענען די אינטרעסען פון דעם יודישען און פוילישען פראלעטאריאט, אין דער פראקטיק אָבער בעקעמפן מיר זיי צו ווייניג. ספעציעל אין קראקוי, וואו זיי האלטען זאגאר אב עפענטליכע פערזאמלונגען (הינטערין בריק ערגיץ. די רעד.) מיר מוזען זיי בעמערקען ענערניש מיט אלע כוחות און דערהויפט די גאנצע פארטיי און וועלכע עס איז מיינען פון איהר. אין קאָלאָמיע צ. ב. ווען מיר האבען בעקעמפן ציוניסטען זענען געווען ציוניס-טישע פערזאמלונגען, אויף וועלכע מיר האבען אויסגעוועהלט אויף דעם פאָרזיצערנען א גענאָסע פון דאָרף. מיר זענען דעריבער פון דער מכה גלייך פטור געווארען. די סעפאראטיסטישע מנפה (געלעכטער) האט גאר אונזער שטאדט אויסגעמיערען. (וואהרשיינליך דערפאר, ווייל קאלאמיע איז כמעט א ריין יודישע שטאָדט. די רעד.) דאס זעלבע וועט זיין אויך אין קראקוי, ווייל זיי האבען נישט אונזער זיך קיין רעאלען גרונד און מיט זייערע גייערניגע ארויס טרעמונגען גענען אונזער פארטיי מיט איהרע פיהרער האבען זיין אַנ-געווארען אויך דאס רעשט ביסעל סימפאטיע אין דער יודישער געזעלשאפט. גע. מאַמישע וויס קי פראָפאגירט, מען זאל פארלענען א קורס פאר אנטאציאנערען. נאך א קורצער רעדע פון גע. קאפערנער האט מען בעשלאסען די פאלגענדע רעזאליציען:

בעליעטאן.

סססס

דער חשוב ביים קאנאניק.

(אונטערגעהערט אין וואנאן).

חשיבות איז דאך א גרויסע זאך.

דער רבנו של עולם בעשאפט די רפואה פאר דער מכה; ער האט בעשאפטען נלות, האט ער בעשאפטען די מטבע, וואס פערזינלעכע דאס נלות און האט צובעשאפטען חשיבות וואס העלפט אפילו ביין א נקי כפים.

נושא חן דארף מען זיין!

אט, מיין מאמע, עליה השלום, האט נושא חן געוועזען ביי אונזער קאנאניק... פון אייביג אן האבען דאך מענשען מילער, האבען זיי גערעדט. יודישע מילער וועט קיינער נישט פערשטאפען. נור אזא יאהר זאל איך האבען, וואס פאר א כשר'ע יודענע מיין מאמע איז געווען...

און וואס איז ארויסגעקומען פון חשיבות?

ערשטענס פרנסה: צום קלויסטער, וואו דער קאנאניק איז קאנאניק, געהערען ביי אונז צוועלף געוועלכער, האט זיי אלע די מאמע, עליה השלום, געהאלטען, איין געוועלכע פאר זיך און 11 האט זי פערזינלעך, און, האט פערשטעהט זיך, דערצו נישט צוגעלעגט. היינט, זייט די מאמע, עליה השלום, איז נפטר געווארען, האלט איך די געוועלכער!

און איך מהו אויך אזוי: איינס האלט איך פאר זיך, 11 פערזינע איך, פאר-א-יהרען האב איך אפילו איינגעהויבען דאס שכירות.

פערשטעהט זיך, אז דער עולם שוויינט נישט, יאהר ביי יאהר, אז עס קומט פאר יאהאנע, בעווארשט מען דען קאנאניק מיט בריעה, מיט הוססות, נור ער ענטפערט נישט קיינעם, אז מען קומט צוין איהם אהים, אדער, אז מען פאלט צוין איהם צו אין גאס — א פראסטער מענטש איז ער, לאזט ער צו זיך רעדען — ענטפערט ער: פערפאלען; דבורה'ס זון האט שוין א „היינאוועק“ — מיין מאמע, עליה השלום, האט געהייסען דבורה רחל, זאגט ער בקצור דבורה, און „היינאוועק“ איז אונזער „חזקה“; אז זיי געהען ביי אונז א וואָרט, מאכען זיי דערפון קיידעריש!

מען האט זיך אפילו געפרויעט אונטערמסרין, שרייבען צום ביסקופ, איז אבער ביי זיי, להבריל, אהדות, ענטפערט דער ביסקופ נישט א ווארט און שיקט אב די בריעה צום קאנאניק!

מען האט נאך דערנאך געפרויעט אונטערהעצען די „מיעשצאנאס“, היות דער קאנאניק מאכט בריל הדל דען קלויסטער, און מען האט אויך נישט געפועלט, ביי זיי, אז מען איז מיט מען, מיטש זיך נישט ווער עס וויל אין רעליגיע זאכען, ווען מען הייסט מאכען האָנע, איז האָנע און וואס דער קאנאניק טהוט, קומט איהם א קיש אין האַנד דערפאר!

אונזערס א רב, להבריל אלף אלפי הברלות, וואלט עס געדארפט טהון! מען וואלט איהם אהן בארד און פאות אוועקגעשיקט וואו דער פערפאלע וואקסט!

בא! זאל ער פרויען האלטען אזא נאָסטפאָדיגע, ווי מיין קאנאניק האלט!

הכלל מען האט פרנסה!

נור פרנסה איז נישט דער עיקר, קודם כל איז פרנסה א גאָטזאך, און וואס מהו איך, אז דער קאנאניק געהט אוועק פון דער וועלט? ער איז א ויכציגער און אפשר איין אכציגער, נו, מיינט איהר, די וועלט וועט אונטערגעהן? איך האב נאך אזוי פיל כסחון אין זיין ליעבען נאמען, אז איך וועל אפילו קיין איבריגען קרעכץ נישט געבען — דער עיקר איז די טובה, וואס מען קען א מאָל טהון א יור, אז מען איז א חשוב!

וועלכע וואלען קאנען פערטוישט ווערען אויף סחורות, וועלכע זענען נויטיג צו דערהאלטען דאס לעבען.
צו די דיענסטלייטטיגקייט אין וועלכע די געזעלשאפט וועט זיך שטענדיג נויטיגען, געהערט אהן ספך די מהעטיגקייט פון די מענשען, וועלכע וועלען האבען צו בעשטימען וואס און וויפיל עס זאל פראדוצירט ווערען און בע- זארגען דאס פאנאנדער שיקען אין פערטהיילען פון די פראדוצירטע סחורות; עס איז זיך אינעם גלויבן פארצושטעלען, אז איין ענטוויקעלעט געזעלשאפט מיט א גרויסער פראדוקציע וואל קאנען אויסקומען אהן אעלכע געשעפט- פיהרער, ביכעהאלטער און מאנאזינען פערזאנלעך.
אין דער היינטיגער געזעלשאפט בעזארגען די קאפיטאליסטען-קלאסע און אונטערנעהמער דינע ארבייט; דער קאפיטאליסט בעשטימט וואס און ווי פיל עס זאל פראדוצירט ווערען; ער בעזארגט אויך דאס פערשיקען און דעם האנדל; די קאפיטאליסטען אלס א קלאסע לייסטען דער געזעלשאפט דיענסטען, פאר וועלכע זיי זענען בערעכטיגט צו א חלק פון דעם וואס די פראדוקטיווע ארבייט ברענגט אהן.
אבער די גרויס פון דיווען חלק הענגט היינט נישט אָב פון דער מאס ארבייט וואס ווערט פערזענלעך וואנדערן פון דער גרויס פון קאפיטאל וואס איינער בעזיצט; וואס גרעסער דאס קאפיטאל וואס איינער בעזיצט, אלץ גרעסער איז היינט אויך זיין חלק פון דעם גאנצען רייכטום וואס ווערט בעשאפען דורך די סחורות פראדוצירטע ארבייט, אלץ איינס, סיי דער בעזיצער פון קאפיטאל ארבייט נאך אליין סיי נישט. אזוי קומט עס, דאס דער חלק פון די קאפיטאליסטען אין דעם גאנצען רייכטום ווערט בארד אויף גרויס, דאס זיי זענען אומשטאנדע מיט איין טהייל פון ווער חלק צו דינען ארבייטער וועלכע טוהען פאר זיי די דיענסטען צו דער געזעלשאפט; דעם גרעסטען טהייל פון דעם חלק און דעם אלגעמיינעם רייכטום, וועלכער פאלט צו זיי אריין צולעב דעם וואס זיי בעניצען קאפיטאל, געהעט זיי זיך אלץ אהן א שום רעכט, ווייל זיי אליין לייסטען נישט דער געזעלשאפט קיינע דיענסטען פאר ווער חלק.
מען וועט יעצט בעגרייפען פאר וואס די אנהענגער פון דער מאנא- שעסער שולע זענען אזוי שטארק דאגעגען, אז די ארבייט זאל ווערען איינגעטהיילט אין א פראדוקטיווע און א נישט-פראדוקטיווע, ווען יעדע בע- שעפטטיגונג ווערט בעמראכט אלס א פראדוקטיווע, דאן קאן מען לייכט

פערדענען דעם קאפף, אז כלומרשט נור פראדוקטען פון ארבייט ווערען אויסגעטוישט צווישען די מענשען, אלץ אז יעדער טוישט אויס דעם פא- דוקט פון זיין ארבייט אויף דעם גלייכווערטען פראדוקט פון אן אנדערענס ארבייט, אז דער פירסט אלץ דורך זיין רענירען, דער קאפיטאליסט דורך די „ארבייט“ צו בעשטימען וואס ער זאל טהון מיט זיין געלט, פראדוצירען פונקט אזוי פיל ווערטהאבען, ווי זיי פערלאנגען פון די סחורות פראדוציר- רענער ארבייטער, אלס א בעלאגונג פאר ווערע דיענסטען צו דער געזעל- שאפט. עס מאכט דאסאלס דעם איינדרוק, אז דער חלק וואס די קאפיטאליסטען קריגענען פון דעם אלגעמיינעם רייכטום איז פונקט אזוי פיל ווערטה ווי פיל ווער ארבייט בעמערקט און די אונטערנעמקייט, וועלכע ליעגט אין דעם געווינען פון קאפיטאל ציהט אויף זיך ארויף די מאסע פון גערעכטיגקייט. מיר האפען, אז מיר האבען בעוויזען, אז די קלאסע ארבייטער, וועלכע בעשאפט די סחורות, קאנען קיינמאל נישט קריגען דעם גאנצען פראדוקט פון איהר ארבייט אין סחורות, ווייל זיי מוז אויך אויסהאלטען די אנדערע קלאסע מענשען, די פאדערונג אלץ, יעדער ארבייטער זאל בעקומען דעם גאנצען פראדוקט פון זיין ארבייט, דאך נישט אזוי אויסגעטוישט ווערען, אז דאס פראדוקט פון דער ארבייט, די פארטיגע סחורה, זאל געהערען צום ארבייטער אָדער צו א חברה פון ארבייטער און זיי זאלען קאנען טהון מיט דעם וואס זיי ווילען, דינע פאדערונג, ווען מען וויל זי ריכטיג פערשטעהען, בעדייטעט נור, אז יעדער ארבייטער סיי ער פראדוצירט סחורות, סיי ער לייסטעט דיענסטען, דאך לויט זיין ארבייט קריגען א חלק פון דער אלגעמיינער סומע פרא- דוקטען פון דער ארבייט, און ווער עס ארבייט נאך נישט, זאל אויך נישט קריגען קיין חלק.

די פאגראמען אין רוסלאנד.

דער פאגראם פון חאדארקאוו.

דער ספעציעלער קאָרעספאָנדענט פון פעטערסבורגער „לעבען“ (אנ- שטאט דעם פערמאכטען „פריינד“), דר. ס. לאנדער שרייבט אזוי ארום די הכנות צו דעם פאגראם און וויינע סיחאלאגישע מאמענטען, ער שרייבט בזה הלשון:

קלער איך אז אויב עס איז עפעס, מוז מען שוין ביי שמעלקען וויסען וכך הוה. עס איז שוין א שליח מייחד געוועזען! מילא שמעלקע איז דאך שמעלקע, ויצט ער זיך ביים מיש און מרינקט טהי, נור א מניס האט ער געהאט אויף אלע שונא-ציון שפרינצע ביילא אבער, מאקע שעהנערע לעגט מען אין קבר אריין! נור חלישען וויל זיי! און איך האב איהר נישט וואס פאראיבעל צו האבען, מען האט א ווהן צו דער חופה, א מירעל וואקסט אויך אונטער, נאָכ'ן מירעל געהען ווייטער יונגלאך! איז וועגט „יחוס עצמו“ פון שמעלקען, דאך זיך נאך מרעפֿען אזא מעשה!
אן אז שמעלקע דערוועגט מיך שריינט ער אויף:
— הערסט, זאגט ער, און א קיל האט ער ווי פון א גרוב ארויס — הערסט, געה צום קאנאניק! זאל ער זי ארויסלאָוען!
עס איז לייכט צו זאגען: געה צום קאנאניק, ווי אזוי געהט מען? אז מען פערהאמערט זיך!
— איך גיב א הונדערטער אויפן קלויסטער! — שרייט שמעלקע.
מילא — טראכט איך — איך וועל פרייווען.
— נור שטיל, זאגט ער.
שטיל איז שטיל, איך וועל אפילו ביי מאנ נישט אריינגעהן.
איך לאז מיך אין בית המדרש אריין, לערן סיי פון פון משניות, און דאווען מיר אָב סנחה און פאר מעריב לאז איך מיך צום קאנאניק.
אויפן וועג טרעט איך אָב אין געוועלב, געט אונטער דער פאלע א מירקיש טיך — גהרג געהט זי, דעם קאנאניקס גאָספאָדיגע פאר א מירקיש טיך — אין געה!

(ענדע קומט.)

פלאיי.

— ראכט זיך, זאג איך, יא!
— גיט זי א געשריי: איז זי ביים קאנאניק!
און אזוי ווי זי שרייט עס ארויס, ריהרט מען די פארהאנג ביים קאנאניקס פֿענסטער און איך דערזעה מיט מייע אייגענע אויגען א שטענען פון א נקבה, וואס דרעהט זיך ארום אין שטוב.
און איך בין זיכער, אז עס איז נישט די גאספאדיגע!
ערשטענס איז דער שטענען א דינער געוועזען, צווייטענס טראגט די גאָספאָדיגע בעשטענדיג א טיכעל אויפן קאפ, און דאך האב איך געזעהן בלויזע האָהר.
אז בלויזע האָהר, איז דאך עס א מירעל, און וויסען ווייט איך, אז ליביל ווילקאוויסקער האט פון ערשטען ווייב א מירעל חתונה צו מאכען. — ווערט מיר מאקע פֿינסטער פאר די אויגען! ערשטענס ליביל, נעביך, א גוטער פריינד, אפילו א שטיקעל קרוב, צווייטענס א יודישע נשמה.
לויף איך גלייך צו שמעלקען דעם אייער הענדלער.
האט איהר נישט מיט זיך א קאס בראנפֿען?
— לחיים, לחיים!
עס איז מיר שוין טרוקען געווארען אין האלד, יא, וואו האלט איך?
בין איך געלאָפען ביי שמעלקע אייערהענדלער.
שמעלקע אייערהענדלער קענט איהר דאך אודא, כל מוסר-ע איז ער, דער שמעלקע, א וויל וסובא, א שטיקעל מסר דערצו און איז שוין דריי מאל געוועסען, נור דאס ווייב וויינט, שפרינצע ביילא, איז איין אמת'ע אשה צנועה, טאקי א כשריע יודענע און לייך זיך פון עס אן צרות צרות... א גיהנם האט זי ביין איהם...
און די שפרינצע ביילא איז מיין ווייבס א „שמעלקע בשמעלקע“ און ליביל ווילקאוויסקערס נאר א גאהענטע קרובה, א שני בשלישי, ראכט זיך, פון וואנען דען, מיינט איהר, קומט מיין משפחה-שאפט מיט ליביל וויל- קאוויסקער?

די צווייליגערע נעזעלשאפט קאן, אונטער די היינטיגע אומשטענדען, באן אופן נישט עקזיסטירען אָהן דעם, אז נעכען דער פראָדוקצאָן פֿון דער סחורה זאל אויך בעשטעהען א נעוויסע מאַסע ארבייט, וועלכע דריקט זיך אויס אין דענסמלייטסונגען. די נעזעלשאפט ברויכט די פֿירמען, די בעאמטע, די סאַלדאמען, לעהרער; זי קאן נישט אויסקומען אָהן די סוחרים, זי ברויכט די ארבייטער, וועלכע בויען בריקען, שאסען, א. ז. וו. נאָמירליך מיינען מיר דאמיט נישט צו זאָגען, אז די אלע, וועלכע מיר האָבען דאָ דערמאָנט וועלען מווען זיין אין דער מענשליכער נעזעלשאפט עד עולם ועד. אדרכא אין א בעסער אָרגאניזירטער נעזעלשאפט וועט מען נאָנץ גוט קאנען אויס-קומען אָהן די דענסמלייטס פֿון פֿעלע פֿון די אויסגערעכענטע, ווייל זיי וועלען ווערען אונגייליך. אָבער היינט דארף זיי די נעזעלשאפט און דויע אלע מענשען מווען אויסגעהאלטען ווערען פֿון דער סימע פראָדוקצאָן וואָס דער אנדערער טהייל פֿון דער מענשהייט בעשאַפט.

עס איז וועלכסטערשטענדיק, אז דויעס איז נור מעגליך ווען די סחורות פראָדוצירערע ארבייט איז אזוי פֿרוכטבאר, דאָס זי גיט אַרויס מעהר וויפֿעל די ארבייטער קאנען אליין פֿערברויכען, אז זיי זענען אַלואַ אימ-שטאַנדע, פֿרייוויליג אָדער געצוואונגענהייט אכצושרעמען א טהייל פֿון דעם פראָדוקט פֿון זייער ארבייט צו די דענסמלייטסערע מענשען.

ווען מען רעדט פֿון דעם פראָדוקט פֿון דער ארבייט, פֿון דעם וואָס די ארבייט ברענגט איין קאן דא נור זיין די רעדע פֿון דעמיעניגען טהייל פֿון דער ארבייט, וועלכער פראָדוצירט סחורות, ווייל נור זי בעשאַפט עמוואס וואָס מען קאן ווירקליך אַנדערשטען מיט דויען נאָמען; דאָס וואָס מיר רופֿען אין געווענהייט לעבען די הכנסה פֿון דער ארבייט און ווערט מייסטענס גער-מאַסען און אויסגערדוקט אין געלד, איז אייגענטליך נור דער לאָהן פֿאַר געלייטעטע דענסמלייטסערע.

דויע פֿערטהיילונג פֿון פראָדוקצאָן פֿון די סחורות פראָדוצירערע אָר-בייטער האָט שטענדיג שטאַמענעליגע און מוז אויך אימער שטאַמענערען, ווייל מען קאן זיך נישט פֿאַרשטעלען קיין נעזעלשאפטליכע אָרגאניזאצאָן. אין וועלכער איין טהייל פֿון די מענשען זאל נישט ווערען אנפֿערטרוט מיט פֿערשידענע דענסמלייטסונגען צום נוצען פֿון דער נעזעלשאפט, און ווייל דורך דענסמלייטסונגען ווערען נישט דירעקט געשאַפֿען קיינע פראָדוקצאָן.

איין אינוועל וועלכע שטעהט נישט אין קיין פֿערבינדונג, אין קיינע בעציהונגען צו די איבריגע שטאַמען, מיט איין וואָרט זי איז אכגעשניטען פֿון דער גאַנצער איבריגער וועלט, עס איז בעגרייפֿליך אז אלעס וואָס די מענשען גע-ברויכען אָדער פֿערברויכען דאַרט, מוז אויך דאַרט פראָדוצירט ווערען. עס איז פֿאַר אונזער צוועק גאנץ גלייך, אויב מיר וועלען זיך דויען שטאַט פֿאַר-שטעלען קליין אָדער גרויס, אז מיר ווילען קאנען מיר נאָר די מענשהייט בעפֿראכטען אלס אזא אכגעוונדערטען שטאַט, די אייגנטיילונג פֿון דער מענשליכער ארבייט אין צוויי קלאַסען, פֿון וועלכען מיר האָבען פֿריהער גערעדט, פֿאַר אלע פֿעלע.

אלע מענשען אויף אונזער אינוועל ברויכען פֿעלע פֿערשידענע זאַכען אויף צו דערהאלטען דאָס לעבען. זיי ברויכען וואָהנונגען, ברענמאטעריאַל, פֿערשידענע ריהע שטאַפֿען, פֿון וועלכע זיי מווען מאַכען זייערע קליידער; אין די וואָהנונגען ברויכען זיי מעכעל און געשיר; זיי פֿערצעהרען ברויט, גרינס, פֿלייש און נאָך אנדערע זאַכען; עס ווערט פֿערברויכט א גאַנצע מאַסע געצייג און מאַשינען; עס מווען געבויט ווערען בריקען, שאסען און קאנאלען. אין נאָך פֿערשידענע ארבייטען אין וועלכע א נעזעלשאפט גויטיגט זיך, אום דאָס אלעס צו בעשאַפֿען איז די גאַנצע נעזעלשאפט טרעטיג; דער פֿירסט רעגירט, די מיניסטערען און בעאמטע פֿערוואַלטען די לעהרער לערנען, די סוחרים האַנדלען, די אַקטיאָרען אַסוירען; קורץ און גוט, די גאַנצע נעזעלשאפט בעוועגט זיך פֿונקט אזוי, ווי מיר זעהען עס טאן מעגליך ארום אונז.

אָבער דויע אלע מענשען, סיי אלס, סיי יונג, מענער ווי פֿרויען פֿער-ברויכען סחורות, וועלכע ווערען ענטוועדער פֿערברויכט מיט א מאָל, ווי ברענמאטעריאַל, און לעבענסמיטל, אָדער נור ביסלעכווייז, ווי קליידער וואָהנונגען און געצייג. יעדער מענטש פֿערברויכט סחורות.

ווי מיר האָבען שוין פֿריהער געזעהן, פראָדוצירט אָבער נור איין טהייל פֿון די מענשען סחורות; די ארבייט פֿון דויען טהייל פֿון דער מענשהייט מוז אַלואַ בעשאַפֿען אזוי פֿעל סחורות, אז דער אנדערער טהייל פֿון דער מענשהייט, וועלכער בעשאַפט מיט זיין ארבייט נישט קיינע פראָד-דוקצאָן, זאָגערן לייסטעט דענסמלייטסערע, זאָל אויך קאנען בעפֿרידיגען זיינע בעדרייטעסען.

עס פֿעררירט מיך אפילו איך זאל נישט קענען איינסנארען ביים "חמיל" וואס איך דארף, נור וואס זאל איך טוהן? קענין א ביישט מיט א הונד בין איך קיין בריה נישט!

לאס איך מיך שוין טאקע אין נאם. טרעף איך דען ווילקאוויסקער שרייבער ארויסגעהן פֿון א טראקטירער. ער וואקלט זיך א ביסעל. אָם, אָם, טראכט איך, פֿאלט ער, דער דראג; ער איז טאקע הויך און דאך ווי א דראַג... און די אייגעליך ווי מאַנדעליך זענען איהם שטארק פֿערלאָפֿען.

הייב איך פֿאַר איהם אכ דאס היטל און פֿעג צו ער האט געברענגט דעם קאנאָניק א שיינע מתנה.

זאגט ער: זעהר א שיינע ! ! און שטייכעלט אזוי גנב'היש: זעהר א שיינע ! פֿרעג איך אין: וואס? צום עסען?

זאגט ער: ניין ! צום טרינקען. לאכט ער ווייטער: ניין ! זאג איך: עפעס אריינצושטעלען אין שטוב אריין?

קוקט ער מיך ווייטער אן פֿון אויבען ביז אראב. — יא, זאגט ער, אין שטוב, נור עס מוז נישט שטעהען. א מאל שטעהט עס, א מאל נעהט עס, א מאל, בפרט ביי נאכט ליגט עס.

און ער צולאזט זיך מיט א געלעכטער: — אוי, ביסט דו א נאר, שמואליק ! איך הייס נאר ביי איהם שמואליק !

מילא, לויף איך צוריק צו זונתי אין געוועלכ און פֿערצייל איהר אלץ מלה במלה.

ווערט זי רויט און בלאס און גיט א פֿרעג: — ליכעל ווילקאוויסקער האט א טאכטער ?

דעקען איך די פֿערד. דאס זענען דעם ווילקאוויסקער — א דאָרף ביי אונז — דעם ווילקאוויסקער שרייבערס פֿערד.

דער שרייבער קומט גאנץ אַפֿט אין שטאדט אריין, פֿערפֿאהרט א מאל צו מיר און קויפט סחורה (א צאהלער איז ער אויף אלע שונאים געזאגט); טהייל מאל קומט ער צום קאנאָניק און ברענגט איהם מתנות: אייער, סוטער, היגעהר, אינדיקעס און נעג, אַמאל האוען אויך. דער שרייבער געהט אויף, פֿאלאוואניע !

נו, הכלל — איז ער היינט פֿערפֿאהרען צום קאנאָניק, האט ער מתנות געברענגט, נו וואסזשע איז דער סוד? וואס הענגען אראב געלאזט די פֿאַר-האנגען און וואס איז די נאכפֿארטע אזוי פֿאַר מיר ענטלאפֿען ?

שטעל איך מיך אָב און ווארט אויפֿן שטייטער. קומט ער ארויס פֿון קיך, ווישט זיך מיט'ן ארבייל דאס מויל, אודאי נאך א פֿעט שטיקעל כשר-פֿלייש, ווי דען ! און איך פֿעג איהם: יאנטעק, וואס טוהסט דו דא ?

איך קען איהם דען יאנטעקען, אז דער שרייבער קויפט און געהט ארויס אויף דער פֿוהר, בעקומט ער א טרינק-בראנפֿען, צו אזוי אסאכע !

היינט פֿערדריקט יאנטעק די כובע, ער האט גאר קיין צייט נישט צו מיר !

איך לאז מיך פֿאַרט מיט איהם אריין אין שמועס.

— וואס האט איהר געברענגט דעם גלח ?

שווייגט ער.

— א מתנה ?

ער שווייגט.

— אייער, אינדיקעס, האוען, פֿיטער ?

יאנטעק שווייגט און דרעהט זיך אוועק.

אין מיטען ווערט ער נאך נאר בייז, חאפט די ביישט.

— געהסט גיט אוועק? מאכט ער.

די ביליגסטע בעצונגסקווערלע

אין י מען איהרען, גאלד און זילבער, ביוזשערי, אהרען-בעשטאנד-
טיילע אין ווערקצייגע, ווי אייך מוזיק-אינסטרומענטע איזט ביי

IGNATZ CYPRES Krakau.

FLORYANERGASSE 49.

איינע ניקעלשטענאוהר מיט 36 שטיק פרימא וורקע מיט אויף-
שריפט. סיסטעם ראסקאפף מיט דריי-איהרינער גארמטיע זאמט
שענער ניקעלקעטע און לעדערבייטעל פל. 1.95.

ביי אבנאהמע פון דריי שטיק פל. 5.50, זעכס שטיק פל. 10.—
רויך אילוסטרויטער פרוי-קוראנט מיט 800 אבילדונגען גראטס
און פראנקא. אנענטען ווערדען געזוכט!

די אידישע ארבייטער ביבליאשעק

פון

דער פוילישער סאציאליסטישער פארטיי.

- גלעדן התחתון, פרויו: 2 העלער.
- קאוססקי, די אונגערעניקייט פון פוילען, פרויו: 10
- פייגענבוים, ווי קומט א יוד צו סאץ? פרויו: 20
- א. ווראנסקי, די אידען אין פוילען, פרויו: 10
- ש. דיקשטיין, פון וואס איינער לעבט, פרויו: 20
- וואס יעדער ארבייטער דארף וויסן און געדענקען, 30
- ליעבנקעכט, די וואהרהייט איבער דעם סאץ, 30
- די ארבייטער רעוואלוציאן, פרויו: 15
- א. דעמבסקי, סטאניסלאוו קוניצקי, פרויו: 10
- מ. מיכלאזאן, הערשעל דער שנייער, פרויו: 10
- לאסארניק, יארסלאוו דאמבראדאנסקי, פרויו: 10
- שפיאן, פרויו: 15
- לאסארניק, די גרויסע פראנצויזישע רעוואלוציאן, 20
- ב. א. י. לורויג ווארינסקי, פרויו: 20
- אמעריקאנער, פיל יפינא פלאסקאוויצא, פרויו: 10
- ארבייטער געדיכטע, פרויו: 30
- ב. א. י. אונגוס בלאצקי, פרויו: 10
- א קלארער ענטפער (ביילאגע צום 8-טען נומער
- „ארבייטער“), פרויו: 15
- די ארבייטער סאלידאריטעט און דער קאמפף
- אום דאזיין, פרויו: 10
- פערדינאנד לאסאל, פרויו: 15
- מ. מיכלאזאן, סארעאוש קאשציושקא, פרויו: 20
- ב. פייגענבוים, דער רעכטער וועג, א ויכוח וועגען
- די פוילישע סאציאליסטישע פארטיי און איהרע
- פאדערונגען, אין צוויי טהיילען, פרויו: 80
- פון פשעדשוויט, Kraków, Grodzka 50.

Darmo i opłatnie otrzyma każdy
mój boga

illustrowany cennik

**Instrumentów
muzycznych**

oraz różnych zabawek

A. Scheuer, Kraków

ulica Grodzka L. 59/6.

Tajny memoriał kuratora warszawskiego Szwarca

w sprawach szkolnych

Cena 1 kor.

Cena 1 kor.

Strejk polityczny w Królestwie Polskim

Cena 2 kor.

Cena 2 kor.

Do nabycia we wszystkich księgarniach oraz admini-
stracji „Naprzodu“ i „Przedświtu“ (Kraków, Grodzka
50). Zwracający się wprost do administracji, nie
ponoszą kosztów przesyłki.

צו בעקומען אין אלע גרעסערע געשעפטען

PARVEOL

די ריינסטע

נוואראנטירטע

פלאנצונגס

פוטער

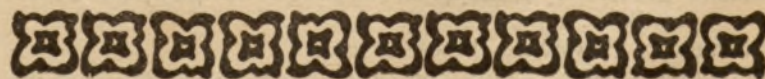
פארטרעט פאלשמענדיג
דאס נאטירליכע פוטער.

נייטהיט אין יעדער יודישער
קעך צום קאכען, פרעגלען
און באקען.

און דער פאבריק פון יאנ. זינגער אין ביערסק (עסטרייכישע שלעזיען).

דער גענ. פערטרעטער פיר גאליציען און בוקאווינא:

Simon Loria, Kraków, Sebastajna 20.

ריר, אז זי האט קיין כחית נישט, אזא נאך צו טהון (1?). דערוועגנדיג, אז די פויערס זענען שטארק צורייצט, האבען יודען געהאפט פערמאכען די קראמען, זיי האבען געשיקט א דעפוטאציע צו די פויערס און מודיע געווען זיי, אז די יודען ווילען זיך פערלאזען אויפ'ן גלח, מיטן מיראזאן סוריא מיטן דירעקטאר פֿונם זאוואר, אין וואס די דריי וועלען די יודען הייסען טהון, וועלען זיי טהון. די פויערס האבען געענטפערט, אז זיי זענען מסכים דערויף און פֿיער דעם ווינער וועט מען זיך צוגיפֿליבען אין צערקוע און צוזאמען מיט די יודישע משולחים בעטראכטען די נאך. באלד אָבער איז געקומען, אינאיינעם מיט אַ המון לאפאצאנעס, דער „טאכעלשטיק" פֿון וואָ, מאצעוויטש, וועלכער האָט זיך געשטעלט געגען דעם פֿרידליכען בעשלוס פֿון די פויערס און אין אַיין קול געשריען: „אניאוי פֿאר אניאוי, א צאהן פֿאר א צאהן" — און דריי דעם ווינער ביטאָן האָט זיך שוין אַנ־געהויבען דער פאָגראָם...

בראניא

די „קאנסטיטוציאן" אין פערסיען.

מיט אייגנע וואָכען צוריק האָבען די רוסישע דעפוטעטן געבראכט א יודיעה, אז דער פערסישער שאַך האָט „געשענקט" זיין לאַנד אַ קאנסטיטוציאָן, און האָט דער עולם זאָגט, אז אַ געשענקטען פֿעדד קוקט מען גיט אין די צייטן, האָט מען דאָך די „קאנסטיטוציאָן" פֿון רוסלאַנדס אויטאָניטעטן שכן אויסגענומען אָהן צוטרעטן, איצט ברענגען די ענגלישע צייטונגען פרטים, וועלכע ערקלעהרען אַביסעל די רעסטהעלעאפּט ערשיינונג. לויט זי איז און פערסיען דאָ אַ שטארקע אַפּאָזיציאָנעלע בעוועגונג, אין אַלע שיכטען. פֿאַר אַלעס צווישען די קלוינע ערדבעוויטער, פֿון וועלכע די רעגירונג דריקט אויס אונגעהויער גרויסע אַבצאהלונגען. דאָן צווישען די גייסטליכע, דאָ בעמערקען מיר, אז אין פערסיען איז דער שאַך גיט גלויבצייטיג אַ כּהן גדול אָדער אַ מין פּוינט ווי אין טערקיי. די גייסטליכע זענען דאָרט דעריבער אַביסעל אונגעהענגיק, אָט די גייסטליכע זענען גיט צושריעדען דערמיט, וואָס די פויערס, וויערע שפּעסעלעך, זענען אַזוי געטט געשאַרען פֿון דער רעגירונג, אז מען קען שוין ביי זיי גאָר ווייניג געהען, די סוחרים זענען ברוגז, וואָס די רעגירונג גיט אויס די גאַנצע הכנסה אויף פּריוואַטע ציעלען פֿון שאַך און גיט אויפֿן האַנדעל, נור זאָגט צווישען די אַדעליגע זענען דאָ אונצופֿרידענע. די וואָס האָבען זיך געבילדעט אין אויפֿאַפּ, ווילען בעפֿרייען פערסיע פֿון דער אַפּיעקאָ פֿון די אויסלעגדישע מלכות. אַנדערע זענען ספּעציעל גיט צושריעדען מיט דער דינאַסטיע, אָט די אַלע אונצופֿרידענע עלעמענטען האָבען זיך די לעצטע צייט אָרגאַניזירט. וואָהרשיינליך האָט דאָ אַזעל געווירקט די רעוואָלוציאָן אין רוסלאַנד און נאָך מעהר פֿיעליכע ענגלאַנד, וועלכע וויל מאַכען פֿון פערסיען אַ שטארקע מלוכה וועלכע זאָל גיט דורכלאָזען רוסלאַנד קיין אינדיען. ליטעראַטור האָבען זיי געדרוקט אין אינדיען און געשמוגעלט קיין פערסיען, גיט לאַג האָבען זיי דערלאָנגט די העכסטע וויוור אַ פּעסי-צאָן, אין וועלכער זיי פֿאָדערן אַ קאנסטיטוציאָן. דער שאַך האָט זיך געמאכט גיט ווי סענדיג און האָט ווייטער געטהון דאָס ווייניג, די סוחרים און די גייסטליכע פֿון מעהרען האָבען דעריבער געשלאָסען אַרויסצופֿאָהען קיין אַבדול אויס. דאָס איז אַ עיר מַקלט פֿאַר אַלע פֿערברעכער, פֿון דאָרטען אַלואַ האָבען זיי געקענט אַפֿען אַרויסטרעטען געגען דעם שאַך. דער שאַך האָט זיי געוואָלט מיט געוואָלט פֿון דאָרט אַרויסשטופּען, אָבער די פֿרוםע האָבען דערצו גיט דערלאָזען. דער שאַך האָט דעריבער געמוזט נאָכגעבן.

די ארבייטער-וועלט:

חיונה אויף דער עלמער.

אין פֿאַנצווייגען פֿאַרלאַמענט ווערט איצט בעקלעהרט דער פֿראַגעקט וועגען פענסיע פֿאַר אַלטע אַרבייטער. עס ווערט פֿאַרגעלענט, אז פֿון דעם אַר-בייטער-לויף זאָל אָנגערעכענט ווערען אַ געוויסער פֿראַצענט אויף צו מאַכען אַ בעזונדער פֿאָג פֿאַר אַרבייטער. אין דעם פֿאָג גיבען צו-שטייער די בעלי-כּתים און אויך די רעגירונג וועט געבן דערויף פֿון איהרע מיטלען 300 מיליאָן פֿראַנק. דער פֿאָג וועט געהן אויף אַרויס צו געבן פענסיע די אַרבייטער, וואָס זענען עלטער פֿון 60 יאָר. אַלס פענסיע וועט אַרויסגעגעבן ווערען צו 360 פֿראַנק אַ יאָר. צווישען די פונקטען, וועלכע זענען שוין אָנגענומען געוואָרען פֿון פֿאַרלאַמענט, געפֿינט זיך אויך דער פונקט, אז דאָס רעכט צו בעקומען פענסיע געהערט אויך די אויסלעגדישע אַרבייטער, וועלכע אַרבייטען אין פֿראַנק-רייך, מיט דעם תנאי אָבער, אז די פֿאַנצווייגע אַרבייטער זאָלען אין זייער היימלאַנד לענדער האָבען דויעלכע רעכט.

און ביי אונז? ביי אונז איז נישט וועגען דעם צו רעדען כל זמן אי פֿאַרלאַמענט זיצען גיט פֿאַלקס פֿערטרעטער, נור וויינע פֿערטרעטער, דאָס אַל-געמינע און גלייכע וואָהרעכט איז דער שליסעל צו זעהר וויכטיגע פֿאַליטישע און עקאָנאָמישע רעפֿארמען.

צו ליעב טעכנישע אורזאכען האָבען אין דעם נומער גיט געקענט אַרײַן די קאַרעספּאָנדענטען; מיר בעטען דערפֿאַר איבער די קאַרעספּאָנדענטען און די לעזער.

אין שטערטיל האָדאָקאָו איז דאָ אַ גרויסע ציקער-פֿאַבריק פֿון דעם סוחר מ. האַלסערין. אויף דער פֿאַבריק אַרבייטען העכער פֿון 800 מאַן. פֿערדיענסט פֿון זאוואָר האָבען נור די פויערס פֿון האָדאָקאָו גיט אַז פֿון די אַרומיגע דערפֿער, ווי אויך אָנגעקומענע אַרבייטער פֿון טשערניגאָווער און מאָהילעווער גובערניעס, וועלכע מען רופֿט דאָ „לאפאצאנעס". יודען זענען אין שטערטיל אַרום 4 מויענד נפשות, מעהרסטענטילס אַרימ-לייט, וואָס האָבען פֿאַקטיש קיין ציטיט נישט צום זאוואָר. אויסער דעם שטערניגען שרעק, אז די „לאפאצאנעס" זאָלען גיט מאַכען קיין פאָגראָם, האָבען מיר פֿון האַלסערניס זאוואָר נאָגנישט. אַזוי האָבען מיר אין אַיין קול געוואַנט די הינע יודישע איינוואוינער. דער זאוואָר איז דאָס הויפט-נעסט, וואו ס'פֿיהרט זיך כּסדר אַניאַניטאַציע וועגען אַ פאָגראָם: די קלענערע בעאמטע פֿון דער פֿאַבריק-אַדמיניסטראַציע זענען עכצט טשאַראַטאַסניקעס, און די ווילדע, אינוויטענדע „לאפאצאנעס" זענען אַניאַניטעטיקעס מאַטעריאַל פֿאַר זייער אַניאַניטעט.

דער לעצטער פאָגראָם האָט איינגעטליך שטארק פֿערשטעטיגט. נע-רעכענט האָט מען איהם מאַכען נאך סוף אָקטאָבער, אָבער מחמת „אונאב-געניגע אומשטענדען" פֿאַר די אַניאַניטאַרעס. האָבען זיי דעם פאָגראָם דריי מאל אָנגעלענט, ביז זיי האָבען, סוף כל סוף, געמאכט דעם „יוס-טוב", האָטש אויך אַ גנחה, דעם 8-טען יאָנואַר.

נאך אין די פֿינסטערע אָקטאָבער-טעג האָבען די אַניאַניטאַרעס אומע-טום דערזעהלט אַ לענגערע וועגען דעם קייזערס פֿאַרטרעט, וואָס יודען האָבען כלומישט צוריסען. דער המון איז שוין געווען גרייט אָנצוהויבען אַ פאָגראָם. אָבער די יודען האָבען מיט גרויס מיה און מאַטעריאַל דאָ געפֿיעלט, אז מען זאל אַריינשיקען מיליטער. דאָס מיליטער איז געקומען קיין האָדאָר-קאָו אין גיט דערלאָזען צו אַ פאָגראָם.

אין אָנהויב דעצעמבער איז דאָס מיליטער אוועק פֿון האָדאָקאָו. דאָס איז אויסגעקומען אין דער צייט פֿון אייגענבאַהן-שמרייך, אז אַלע גויסנסטע פֿראַדוקטען זענען אין שטערטיל זעהר טייער געוואָרען. די אַני-טאַטאַרעס האָבען איבער אַ נייעס גענומען זיך אויפֿלייזען דעם המון געגען די האָדאָקאָווער יודען, וועלכע זיי האָבען בעשולדיגט אין דעם יקרות, וואָס איז געוואָרען אויף אַלע סחורות אין שטערטיל. מען האָט גערעכענט מאַכען דעם פאָגראָם דעם 21-טען דעצעמבער. בעת אין שטערטיל איז אַ גרויסער יאָהר-יוד. דעם טאג איז זיך אָנגעפֿאהרען אין האָדאָקאָו עפּים אַניאַניט-געוועהליכער גרויסער עולם פויערס פֿון די דערפֿער, אַפּנים, אז מען האָט גערעכענט האָבען אַ נוצען פֿונעם פאָגראָם, די יודען האָבען ערבייריר דורכ'ן מעלענאָפּ געבעטען הילף, ס'איז ווידער אָנגעקומען מיליטער און איינגע-האַלען די אָרטונג. נאך ניי-יאָר זענען די סאָלדאַטען ווידער אָנגעפֿאהרען. אין די יודען האָבען ווידער געלעבט אין שטערניגען פחד. אין שטערטיל און אין די אַרומיגע דערפֿער האָט מען ווידער פֿערברייט קלאַנגען, דאָס אין דעם טאג פֿון „קרעשטשעניע" (דעם 6-טען יאָנואַר) וועלען יודען וואָרפֿען אַ באַמבע אויפֿן טייך, אז יודען וועלען צושטערען דעם צלם מיט אַ מאָג פֿריהער פֿאַר „קרעשטשעניע" און אַזוי ווייטער, און אַזוי ווייטער. די פויערס האָבען זיך שטארק צורייצט, מען האָט געפֿיהלט, אז ס'מוז קומען צו אַ פאָגראָם. דער 6-טער יאָנואַר איז פֿונדעסטוועגען אַריבער רוהיג. די אויגען האָבען זיך אַליין איבערצייגט, אז אַלע מעשיות מיט באַמבעס און מיט'ן צושטערטען צלם, — זענען היילע בלבוים. די אַניאַניטאַרעס האָבען אָבער גיט געשלאָפֿען, אין גראָד האָט זיך געמאכט אַזא צופֿאַל, וואָס זיי האָבען תּיכּף זיך בענוצט מיט איהם.

דער 7-טער יאָנואַר איז אויסגעקומען שבת, עס איז געווען אַ זונען-טאָג, זעהר אַ וואַרימער, און אויפֿן טייך האָבען זיך פֿיעל קינדער געשטילט אין געשטילט. די קינדער זענען געווען קריסטליכע און יודישע. צום אומ-גליק, האָט עמיצער אָנגעבראכען אַ שטיק צלם. אין פֿריהערדיגע צייטען וואלט מען אויף אַזא נאך גיט אַרומגעקוקט (גיט די גייסטליכע, גיט די קריסטליכע בעפֿעלקערונג האלט עס גיט פֿאַר אַ חלול ווען ס'ווערט צובראָכען דער צלם נאך „קרעשטשעניע"); אַזוי אָבער ווי מען האָט זיך געריכט אויף אַ פאָגראָם, האָט מען זיך בענוצט מיט דעם צובראָכענעם צלם, און באלד האָט מען שוין אין שטערטיל גערעדט צווישען די קריסטען, אז יודען האָבען מחלל געווען דעם הייליגען צלם. די אַניאַניטאַרעס האָבען געשריען וועגען נקמה, און גערייזט דעם עולם צו מאַכען אַ שרעקליכען פאָגראָם.

זונטאג, דעם 8-טען יאָנואַר, האָבען די אַרבייטער פֿון האַלסערניס זאוואָר אָנגעהויבען קלויבען זיך אויפֿן מאַרק. תּחלת איז געווען גיט גאָר פֿיעל אַרבייטער, אָבער די סאָליצי האָט זיי גיט צוטרעכען, מיט דעם אויס-